

DE VLAAMSE MINISTER VAN OMGEVING EN LANDBOUW

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Principiële goedkeuring van het besluit van de Vlaamse Regering houdende de definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Herkenrodebossen en Wijerbos'.

Samenvatting

De beslissing omvat de principiële goedkeuring van het besluit voor de definitieve vaststelling van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Herkenrodebossen en Wijerbos' met het oog op een adviesvraag aan de Raad van State. Het plangebied is gelegen op het grondgebied van Hasselt, Herk-de-Stad en Nieuwerkerken in de provincie Limburg en is 1.425 ha groot.

De doelstelling van het plan is:

- Het versterken van de bosstructuur door het beschermen, uitbreiden en verbinden van bosfragmenten tot een aaneengesloten, samenhangend boslandschap.
- Het vrijwaren van ruimte voor grondgebonden beroepslandbouw.
- Het versterken van de natuurlijke structuur.
- Het samenvoegen van VEN-gebieden tot één geheel.
- Het vrijwaren van landschappelijk waardevolle gebieden en erfgoedwaarden (o.a. bocagelandschap).
- Het afstemmen van de ontwikkelingsmogelijkheden van recreatieve voorzieningen op de randvoorwaarden en de doelstellingen vanuit de natuurlijke en agrarische structuur.

Het plan geeft daarmee uitvoering aan:

- De richtinggevende en bindende bepalingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen m.b.t. de afbakening van de gebieden van de natuurlijk en agrarische structuur en de gebiedsgerichte en geïntegreerde ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos die voor de regio Haspengouw-Voeren is uitgewerkt.
- De beslissing van de Vlaamse Regering van 2 december 2005 over de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur in de regio Haspengouw-Voeren en het operationeel uitvoeringsprogramma Haspengouw-Voeren waarin de opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor de Herkenrodebossen en Wijerbos voorzien is.
- De beslissing van de Vlaamse Regering van 15 mei 2020 waarbij de minister bevoegd voor omgeving gelast werd met het opstarten van een geïntegreerd planningsproces voor de opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor de regio van de Herkenrodebossen met het oog op de ontwikkeling van de open ruimte en de planologisch verankering van de vereiste boscompensaties voor de realisatie van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Zolder-Lummen-zuid.

Het plan legt de daarvoor noodzakelijk bestemmingen en stedenbouwkundige voorschriften vast op perceelsniveau.

Na de principiële goedkeuring van de definitieve vaststelling wordt het advies van de Raad van State gevraagd.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld Omgeving en Natuur

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

De Vlaamse Regering gelaste op 15 mei 2020 de minister bevoegd voor omgeving met het opstarten van een geïntegreerd planningsproces voor de opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor de regio van de Herkenrodebossen met het oog op de ontwikkeling van de open ruimte en de planologisch verankering van de vereiste boscompensaties voor de realisatie van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Zolder-Lummen-zuid.

De Vlaamse Regering keurde op 3 september 2021 een startnota goed voor de opmaak van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Herkenrodebossen en Wijerbos'.

Over de startnota werd een publieke consultatie georganiseerd van 5 oktober 2021 tot en met 3 december 2021. Op 21 oktober 2021 werd er een online infomoment georganiseerd voor de brede bevolking, daarnaast werden er twee informatiemomenten georganiseerd, op 14 oktober 2021 voor de landbouwsector en op 18 oktober voor de middenveldorganisaties. Volgende instanties brachten een advies uit over de startnota: de SARO, de provincie Limburg, de MINA-raad, Nieuwerkerken, Herk-de-Stad, het Agentschap Wonen-Vlaanderen, Fluxys, Sport Vlaanderen, de NMBS, het Agentschap Natuur en Bos, het Agentschap Wegen en Verkeer, de Vlaamse Milieumaatschappij, Toerisme Vlaanderen en het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Na de publieke consultatie over de startnota heeft het planteam een scopingnota opgemaakt. De wijze waarop rekening gehouden werd met de resultaten van de publieke consultatie is weergegeven in de scopingsnota. De scopingnota en procesnota 2 werden gepubliceerd op de website van het Departement Omgeving.

De plenaire vergadering over het voorontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Herkenrodebossen en Wijerbos' is gehouden op 10 november 2023. In deze fase is procesnota 3 opgesteld. Van de plenaire vergadering is een verslag opgemaakt dat de schriftelijke adviezen omvat van Hasselt, de Provincie Limburg, De Vlaamse Waterweg, het Departement Mobiliteit en Openbare werken, NMBS, De Lijn, de Vlaamse Milieumaatschappij, Fluxys, Sport Vlaanderen, OVAM, Toerisme Vlaanderen, het Agentschap Wegen en Verkeer en het Departement Landbouw en Visserij.

Het Team Externe Veiligheid van het departement Omgeving adviseerde op 10 oktober 2023 (RVR-AV-3194) dat er voor het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Herkenrodebossen en Wijerbos' geen ruimtelijk veiligheidsrapport moet worden opgemaakt.

De Vlaamse Regering stelde het ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voorlopig vast op 4 juli 2025.

Het openbaar onderzoek over het ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Herkenrodebossen en Wijerbos' vond plaats van 16 september 2025 tot en met 14 november 2025.

De termijn voor definitieve vaststelling vervalt 180 dagen na het einde van het openbaar onderzoek. Deze termijn wordt geschorst gedurende de volledige duur van de adviesvraag door de afdeling Wetgeving van de Raad van State.

De Vlaamse Regering heeft op 24 april 2026, op verzoek van het Departement Omgeving, beslist de termijn waarover ze beschikt om over te gaan tot de definitieve vaststelling van het GRUP 'Herkenrodebossen en Wijerbos' te verlengen met 60 dagen.

2. INHOUD

A. SITUERING PLANOPTIES

Het plan omvat de Herkenrodebossen en Wijerbos op het grondgebied van Hasselt, Herk-de-Stad en Nieuwerkerken in de provincie Limburg.

B. TOELICHTING OVER DE PLANOPTIES

Op de inhoud van het plan, de relatie met het voorafgaandelijke planningsproces wordt ingegaan in de toelichtingsnota van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan.

Het plan bevestigt in hoofdzaak bestaande agrarische gebieden of differentieert die naar bouwvrij agrarisch gebied, agrarisch gebied met ecologisch belang of agrarisch gebied met overdruk natuurverweving. Daarnaast worden natuur- en bosgebieden bevestigd of uitgebreid. Dat gebeurt in functie van de realisatie van de taakstellingen inzake de bijkomend vast te leggen natuur- en bosgebieden in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, op basis van de gebiedsgerichte en geïntegreerde ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos, zoals die uitgewerkt is voor de regio Haspengouw-Voeren.

Binnen het plangebied wordt ruimte voorzien voor ca. 130 ha effectieve bosuitbreiding in deelgebied Herkenrodebossen en ca. 30 ha in deelgebied Wijerbos.

Het plan neemt (delen van) het vastgesteld landschapsatlasrelict 'Herkenrodebossen en kasteel van Stevoort' op als erfgoedlandschap in de zin van het onroerenderfgoeddecreet en duidt bijkomende gebieden aan als 'grote eenheid natuur' als onderdeel van het Vlaams Ecologisch Netwerk.

Concreet voorziet het plan volgende bestemmingswijzigingen:

- Het afbakenen en differentiëren van een aantal gebieden van de agrarische structuur:
 - Landbouwgebied Berbroek en Spalbeek waarvan grote delen worden opgenomen als bouwvrij agrarisch gebied.
 - Landbouwgebied Cijnsbroek-Regenakker waarvan grote delen worden opgenomen als bouwvrij agrarisch gebied.
 - Landbouwgebied Fikkeplas-Vuileplas wordt opgenomen als agrarisch gebied met overdruk natuurverwevingsgebied.
 - Landbouwgebied van Stevoort, Schimpen en Hoog-Runkst dat grotendeels wordt opgenomen als bouwvrij agrarisch gebied.
 - Landbouwgebied Garebeek-Sterrebeek wordt opgenomen als agrarisch gebied met ecologisch belang.
 - Landbouwgebied Herkenbosstraat wordt opgenomen als bouwvrij agrarisch gebied.
 - Landbouwgebied Woutershof wordt opgenomen als agrarisch gebied met ecologisch belang.
- Het afbakenen van bosgebieden als onderdeel van de gewenste bosstructuur:
 - Bosgebied Brembos, zijnde drie bosfragmenten in Berbroek/Herk-de-Stad.
 - Bosgebied bestaande uit het complex van Bundersbos-Zusterkloosterbos-Herkenrodebos-Boswinning in Hasselt waarvan de delen rond het Herkenrodebos gedifferentieerd worden met een overdruk grote eenheid natuur.
 - Bosgebied Vuileplas in Hasselt.
 - Bosgebied Wijerbos in Hasselt en Nieuwerkerken.
- Het bestemmen van een aantal landschapsecologisch waardevolle gebieden met natte graslanden, bosjes en lijnvormige landschapselementen als natuurgebied:

- Natuurgebied Meibroek te Hasselt, waarvan een aantal onderdelen gedifferentieerd worden met overdruk grote eenheid natuur.
- Natuurgebied met overdruk grote eenheid natuur Boswinning ten noorden en ten zuiden van het Woutershof in Hasselt.
- Het bestemmen van sites met landschappelijke en bouwkundige erfgoedwaarde naar gemengd openruimtegebied met cultuurhistorische waarde:
 - Site van het Kasteel en kasteelpark Rijsdaal te Hasselt.
 - Site van het Kasteel van Schimpen met kasteelhoeve en kasteeldomein in Hasselt.
 - Site van de Hoeve Ten Roye en omgeving in Hasselt.
 - Site van het Kasteel van Wijer en de kasteelhoeve in Nieuwerkerken en Hasselt.
- Het bestemmen van een aantal kleinere openruimtegebieden waarbinnen professionele en recreatieve vormen van landbouw gemengd voorkomen met kleinere natuur- en bouselementen, verspreide bebouwing en tuinen:
 - Gemengd openruimtegebied Keizerlindestraat in Hasselt.
 - Gemengd openruimtegebied Busselkens in Hasselt.
 - Gemengd openruimtegebied Busselkenswinning in Hasselt.
 - Gemengd openruimtegebied Kermtstraat in Hasselt.
 - Gemengd openruimtegebied Kermisveld in Hasselt.
- Het aanduiden van een erfgoedlandschap in overdruk en het aanduiden van aantal specifieke te behouden punt-, lijn- en vlakvormige erfgoed- en/of landschapselementen in overdruk.
- Het opnemen van een overdruk 'erfgoedlandschap' en de aanduiding van een reeks punt-, lijn- of vlakvormige landschaps- en erfgoedelementen in functie van het behoud van bestaande cultuurhistorische waardevolle elementen in het plangebied voor wat betreft de planonderdelen die liggen binnen een vastgesteld landschapsatlasrelict 'Herkenrodebos en kasteel van Stevoort'.

Het plan zet ook in op het herbestemmen van een aantal niet ontwikkelde woongebieden en bedrijventerreinen naar een openruimtebestemming. Op die manier draagt het plan ook bij aan het realiseren van de doelstellingen in het regeerakkoord van de Vlaamse Regering en van de strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen inzake het neutraliseren van slecht gelegen aanbod aan harde bestemmingen op de gewestplannen. Concreet gaat het over:

- Het herbestemmen van een deels overstromingsgevoelige en beboste zone voor KMO (site van de ijsfabriek) naar natuurgebied.
- Het herbestemmen van een aantal onbebouwde percelen met bestemming woongebied met landelijk karakter langs de Herkkantstraat naar natuurgebied en het opheffen van de geldende verkavelingsvergunning in functie van het behoud van een ecologische verbinding tussen de Herkenrodebossen en de vallei van de Herk.

Bij de opmaak van het definitief plan werd de begrenzing van een aantal gebieden beperkt bijgesteld, verfijnd en geactualiseerd in overeenstemming met ingediende bezwaren. Het gaat om beperkte aanpassingen, correcties en actualisaties. De realisatie van de plandoelstellingen komen hiermee niet in het gedrang.

Naar aanleiding van het openbaar onderzoek zijn volgende aanpassingen doorgevoerd aan het verordenend grafisch plan:

- De bestemmingswijziging van de omgeving van de voormalige ijsfabriek zal door de stad Hasselt worden opgenomen en wordt uit het plan gelaten.
- Aanpassing van de afbakening van het agrarisch gebied op de kavel van een landbouwbedrijf Steenweg 2 te Herk-de-stad i.f.v. een ruimtelijk meer aangewezen afbakening van het bouwvrij agrarisch gebied.
- Opnemen van een aantal percelen (ca. 3 ha) in de onmiddellijke nabijheid van een landbouwbedrijfszetel (Stevoort) als agrarisch gebied met overdruk natuurverweving in plaats van als bosgebied i.f.v. het behoud van het agrarisch gebruik.

- Opnemen van een boomgaard als agrarisch gebied. De aanpassing houdt in dat de volledige boomgaard als agrarisch gebied met overdruk natuurverweving wordt bestemd in plaats van gedeeltelijk. Het gaat om perceel 294y.
- Ter hoogte van Kasteel Rijsdaal wordt het volledige perceel 415f in Hasselt bestemd als agrarisch gebied.

De volgende aanpassingen worden doorgevoerd aan de stedenbouwkundige voorschriften:

- In artikel 4.3, grote eenheid natuur is opgenomen voor welke percelen de overdruk geldt. Een aantal percelen zijn onterecht opgenomen en worden uit de opsomming geschrapt zodat het stedenbouwkundig voorschrift overeenstemt met het grafisch plan.
- Artikel 5.2 wordt tekstueel gecorrigeerd.
- In artikel 7, bosgebied, wordt een verduidelijking opgenomen omdat de huidige formulering als een tegenstrijdigheid kan worden gelezen en dus onduidelijk is.
- In artikel 8 over Woutershof worden de voorwaarden verduidelijkt over het verwijderen van gebouwen die niet behouden kunnen worden gelijktijdig met de vernieuwing van het gebouwencomplex. Bovendien wordt de tijdsbeperking voor de activiteiten geschrapt.
- In artikel 10 van de stedenbouwkundige voorschriften en in de bijhorende toelichting wordt verduidelijkt dat het om te behouden elementen van het bouwkundig erfgoed gaat met een verwijzing naar de vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed.

De volgende aanpassingen worden doorgevoerd in de toelichtingsnota en het plan-MER

- De toelichtingsnota wordt aangevuld met een passage over het ruimtegebruik als boomkwekerij in de omgeving van boskern Vuileplas.
- Het plan-MER wordt tekstueel gecorrigeerd voor de verwijzing naar het Demerbekken in het hoofdstuk over water.
- Het plan-MER wordt aangevuld met de bestaande geregistreerde grondwaterwinningen.
- De kaart aanduiding van het studiegebied voor landschap wordt gecorrigeerd.
- De passage over nulbemesting in het plan-MER wordt gecorrigeerd.

Voor de bosuitbreiding in het deelgebied Herkenrodebossen werd een intensief participatieproces doorlopen met de grondgebruikers. Dit gebeurde aan de hand van gezamenlijke en individuele gesprekken. Om de impact voor de landbouwers zo beperkt mogelijk te houden zijn afspraken gemaakt rond de locatie van de bestemmingswijzigingen, de inwerkingtreding van VEN en zijn gronden verworpen o.a. via ruiloperaties. De grondverwervingen in het plangebied gebeurden via een werkgroep waar Agentschap Landbouw en Zeevisserij, Agentschap Natuur en Bos, de Vlaamse Landmaatschappij en het Departement Omgeving deel van uitmaken. De Vlaamse Landmaatschappij is hiervoor op zoek naar ruilgrond in en om het plangebied. Dit flankerend grondbeleid kadert in het streven naar een realisatiegericht GRUP en het verhogen van het draagvlak.

C. PLANOLOGISCHE COMPENSATIE

Bij decreet van 17 mei 2024 werd in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) een artikel 2.2.6/1 ingevoegd dat een planologische compensatieplicht invoert. Dit houdt in dat de plannende overheid bij planinitiatieven voor bijkomend aanbod voor de bestemmingen wonen, bedrijvigheid, recreatie, gemeenschapsvoorzieningen, tegelijk slecht gelegen of overbodig juridisch aanbod neutraliseert voor zover aanwezig op het grondgebied van de plannende overheid. Deze compensatieplicht is van toepassing op alle ruimtelijke uitvoeringsplannen waarvoor de startnota wordt goedgekeurd na 20 juli 2024 en geldt dus niet voor het voorliggende plan.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe budgettaire impact voor de Vlaamse overheid. In het ruimtelijk uitvoeringsplan worden bestemmingswijzigingen doorgevoerd die aanleiding kunnen geven tot planschade en een kapitaal- of gebruikersschadevergoeding. In uitvoering van de bepalingen van het decreet grond- en pandenbeleid en het decreet betreffende de gebruikersschade zal een kapitaalschadecommissie een voorlopig kapitaalschaderapport opstellen binnen 90 dagen na het einde van het openbaar onderzoek.

De Vlaamse Landmaatschappij is belast met de behandeling van aanvragen voor dergelijke compensaties en ontvangt jaarlijks een bijzondere dotatie van het Vlaams Gewest voor de bekostiging van de compensaties.

Overeenkomstig artikel 43, §3, 3° en artikel 31, §1, 2° van het besluit van de Vlaamse regering 'Vlaamse Codex Overheidsfinanciën' van 17 mei 2019 is het advies van de Inspectie van Financiën respectievelijk het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting niet vereist.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe weerslag op het personeelskader en de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen directe weerslag op de overige lokale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Het ontwerpbesluit wordt voor advies voorgelegd aan de afdeling Wetgeving van de Raad van State. De adviestermin bedraagt 30 dagen.

Na de verwerking van het advies van de Raad van State wordt het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor definitieve goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

Het besluit houdende de definitieve goedkeuring zal bekend worden gemaakt in het Belgisch Staatsblad en op de website van het Departement Omgeving. Het besluit wordt betekend aan de gemeenten Hasselt, Herk-de-Stad en Nieuwerkerken.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. Haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaand ontwerp van besluit houdende definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Herkenrodebossen en Wijerbos' en aan de volgende bijhorende bijlagen:
 - Bijlage Ia, het verordenend grafisch plan.
 - Bijlage II, de stedenbouwkundige voorschriften bij het grafisch plan.
 - Bijlage IIIa, de toelichtingsnota – met tekstuele toelichting.
 - Bijlage IIIb, de toelichtingsnota – kaarten.
 - Bijlage IV, het register met de percelen waarop een bestemmingswijziging wordt doorgevoerd die aanleiding kan geven tot een planschadevergoeding, een planbatenheffing of compensatie.
 - Bijlage V, het definitief plan-MER.
2. De Vlaamse minister, bevoegd voor Omgeving, te gelasten over dit ontwerpbesluit het advies in te winnen van de Raad van State met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen zoals bepaald in artikel 84, §1, eerste lid, 2° van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw,

Jo BROUNS